

Alicja Chybińska

Sprawozdanie z uroczystości odsłonięcia tablicy „Aula imienia Marii Ossowskiej” w Instytucie Filozofii UW

Dnia 23 września 2019 roku w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy „Aula imienia Marii Ossowskiej” przy wejściu do nowo powstałej sali wykładowej (nr 116).

Widok korytarza na pierwszym piętrze budynku przy ul. Krakowskie Przedmieście 3 w Warszawie. Po prawej stronie (drugie drzwi) znajduje się aula, na końcu – biblioteka¹

¹ Autorem fotografii wykorzystanych w sprawozdaniu jest pan Mirosław Kaźmierczak.

Aula jest kolejną salą w zajmowanym przez Instytut Filozofii UW budynku przy ul. Krakowskie Przedmieście 3, która ma swojego patrona. Sala nr 108 nosi imię Stanisława Ossowskiego, sala nr 109 – Kazimierza Ajdukiewicza, sala nr 209 – Tadeusza Kotarbińskiego, sala nr 4 – Władysława Tatarkiewicza, a sala nr 102 – Alfreda Tarskiego².

Pomysł, by patronką auli była Maria Ossowska, wysunął doktor Bogdan Dziobkowski, wicedyrektor Instytutu Filozofii UW do spraw studenckich, na posiedzeniu Rady Naukowej Instytutu Filozofii UW w dniu 27 listopada 2018 roku³. Uzasadniając swoją inicjatywę, dyrektor Dziobkowski podkreślił, że Ossowska jest postacią wartą upamiętnienia zarówno ze względu na jej pionierskie badania nad podstawami moralności, jak i godną naśladowania postawę życiową. Dyrektor Dziobkowski przypomniał też fragment ostatniego wywiadu udzielonego przez Ossowską niespełna trzy miesiące przed śmiercią. Autorka *Podstaw nauki o moralności*, zapytana podczas tego wywiadu o zadania uczonego, odpowiedziała:

Potrzebni nam są ludzie o mocnym kręgosłupie, który nie chwieje się wraz z każdą zmianą wiatru. Decyduje o nim posiadanie hierarchii wartości, do której jest się przywiązany i z której nie zamierza się rezygnować. Uparta obrona tych wartości stanowi o postawie, którą nazywamy godnością. Potrzebni są nam ludzie wrażliwi na krzywdę i niezasłużone przywileje, ludzie, którzy spieszą innym z pomocą i nie odwracają się od przyjaciół, gdy im się nie powiedzie. Walczą, gdy zachodzi po temu potrzeba, przestrzegając reguł gry, nie rzucają się we trzech na jednego i nie kopią pokonanych. Potrzebni są nam ludzie uczciwi wobec siebie i wobec innych, ludzie, którym się ufa⁴.

Zdaniem dyrektora Dziobkowskiego – Ossowska wielokrotnie potwierdziła, że była właśnie takim człowiekiem.

Formalny wniosek o nadanie nowej sali dydaktycznej nazwy „Aula imienia Marii Ossowskiej” został przedstawiony przez dyrektora Dziobkowskiego na kolejnym posiedzeniu Rady Naukowej IF UW w dniu 15 stycznia 2019 roku⁵. Przypominając sprawę i postać patronki, dyrektor Dziobkowski przywołał opinię Jerzego Szackiego o Ossowskiej, zawartą w recenzji książki *Mysł moralna Oświecenia angielskiego*:

---

² Sprawozdanie z odsłonięcia tablic nad salami nr 4 oraz 102 zostało opublikowane w „Edukacji Filozoficznej” 2017, t. 64, s. 255–263.

³ Korzystam z protokołu z posiedzenia Rady, przygotowanego przez dr. Bartosza Działoszyńskiego.

⁴ *Przebyta droga (Rozmowa z prof. Marią Ossowską)*, w: M. Ossowska, *O człowieku, moralności i nauce. Miscellanea*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1983, s. 559.

⁵ Korzystam z protokołu z posiedzenia Rady, przygotowanego przez dr. Bartosza Działoszyńskiego.

Sprawozdanie z uroczystości odsłonięcia tablicy „Aula imienia Marii Ossowskiej”... 269

Należy ona [Ossowska] do tych nielicznych, niestety, badaczy, których działalność jest stopniową realizacją własnego programu naukowego, podczas gdy inni piszą jedynie lepsze lub gorsze książki i artykuły⁶.

Dyrektor Dziobkowski podkreślił, że ten konsekwentnie realizowany program naukowy w latach trzydziestych, czterdziestych i pięćdziesiątych ubiegłego wieku był nowatorski w skali światowej.

Wniosek dyrektora Dziobkowskiego został poddany pod głosowanie. Nikt nie zgłosił zastrzeżeń i Rada przyjęła wniosek przez aklamację.

Odsłonięcie tablicy przy wejściu do auli miało miejsce 23 września 2019 roku. Uroczystość rozpoczęła się od wystąpienia profesora Jakuba Kłoc-Konkołowicza, dyrektora Instytutu Filozofii UW, który powitał wszystkich zebranych, w tym profesora Jacka Kurczewskiego – współpracownika Ossowskiej. Dyrektor Kloc-Konkołowicz wyraził zadowolenie, że patronką nowej auli została Maria Ossowska – wzór postawy moralnej, ale też przykład buntowniczej myśli.

Publiczność słuchająca przemówień. Od prawej: profesor Jacek Hołowka, profesor Jacek Kurczewski, profesor Joanna Górnicka-Kalinowska

⁶ J. Szacki, recenzja książki *Myśl moralna Oświecenia angielskiego*, „Nowe Książki” 1966, nr 14, s. 838.

Następnie głos zabrał profesor Mieszko Tałasiewicz, dziekan Wydziału Filozofii i Socjologii UW. Przypomniął, że uroczystość odsłonięcia tablicy przy wejściu do auli jest związana z zakończonym remontem pomieszczeń zajmowanych przez Połączone Biblioteki Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk oraz Polskiego Towarzystwa Filozoficznego – nowa aula mieści się w dawnej czytelnicy biblioteki; czytelnia, wraz z wypożyczalnią, została przeniesiona do sali, w której wcześniej znajdował się magazyn z księgozbiorem. Dziekan podkreślił, że sprawa reorganizacji przestrzeni biblioteki, zapoczątkowana przez poprzedniego dziekana Wydziału Filozofii i Socjologii UW, profesora Krzysztofa Kosełę, towarzyszyła mu od początku kadencji; przypomniał, jak biblioteka funkcjonowała wcześniej, i zaznaczył, jak wiele wysiłku trzeba było włożyć, by nadać tej przestrzeni nowy kształt. Zdaniem dziekana Tałasiewicza rezultat tych długotrwałych wysiłków jest imponujący. Dziekan wyraził przekonanie, że nowa biblioteka – ze zreorganizowaną czytelnią i wypożyczalnią – oraz piękna aula będą służyły wszystkim i okażą się zachętą do integracji całej społeczności akademickiej.

Po przemówieniu dziekan Tałasiewicz odsłonił tablicę umieszczoną przy wejściu do auli oraz podpisał akt nadania auli imienia Marii Ossowskiej („Ja, Dziekan Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, w obecności zgromadzonych profesorów, doktorantów i studentów, odsłoniłem uroczystie tablicę «Aula imienia Marii Ossowskiej» [...] i w ten sposób sala ta otrzymała imię Marii Ossowskiej, co niniejszym stwierdzam na wieczną rzecz pamiątkę”).

Odsłonięcie tablicy „Aula imienia Marii Ossowskiej”

Sprawozdanie z uroczystości odsłonięcia tablicy „Aula imienia Marii Ossowskiej”... 271

Od lewej, w pierwszym rzędzie: dyrektor Dziobkowski, dyrektor Kloc-Konkołowicz, dziekan Tałasiewicz

Podpisanie aktu nadania imienia auli przez dziekana Tałasiewicza

W auli zawieszono portret Marii Ossowskiej. Zdjęcie zostało przekazane przez profesora Jacka Jadackiego.

Zdjęcie Marii Ossowskiej na ścianie w nowej auli

Następnie dziekan przeciął wstęgę przy wejściu do biblioteki, a uczestnicy uroczystości zostali zaproszeni do zwiedzenia nowej czytalni i wypożyczalni.

Przecięcie wstęgi przed wejściem do biblioteki przez dziekana Tałasiewicza. W głębi Michał Chlebicki – kierownik Połączonych Bibliotek WFIS UW, IFiS PAN i PTF

Od lewej: profesor Janusz Dobieszewski, profesor Magdalena Środa,
profesor Jacek Migasiński

Biblioteka – czytelnia

Po zakończeniu zwiedzania biblioteki uczestnicy wydarzenia udali się do auli, aby wysłuchać – pierwszego w historii tej sali – wykładu. Wykład pod tytułem *Maria Ossowska – życie jako projekt* wygłosiła profesor Magdalena Środa z Zakładu Etyki Instytutu Filozofii UW.

Profesor Środa podczas wykładu

Profesor Środa zaznaczyła, że wprawdzie nie znała Ossowskiej osobiście, ale miała bezpośredni kontakt z osobami, którym to się udało; studentką Ossowskiej była matka prelegentki.

W wykładzie przedstawiony został życiorys Ossowskiej, jej zainteresowania naukowe i najważniejsza problematyka badawcza (z zakresu metaetyki i wieloaspektowych analiz moralności); podkreślono wkład polskiej badaczki w naukę światową – Ossowska, która wraz z mężem opublikowała artykuł *Nauka o nauce*, może być uznana za inicjatorkę naukoznawstwa jako odrębnej gałęzi nauki, a jej rozwiązania są nowatorskie w skali światowej.

Ossowska była zwolenniczką naukowego – czyli obiektywnego i „beznamiętnego”, systematycznego i metodycznego – podejścia do moralności. Sporo miejsca poświęcała badaniom pojęciowym i definicyjnym (dotyczącym przede wszystkim moralności czy norm moralnych). Analizowała teoriopoznawczy status zdań oceniających, wchodząc w dyskusję z takimi filozofami, jak Bertrand Russell czy George Edward Moore. Interesowały ją też motywy postępowania moralnego i moralność mieszczańska.

Sprawozdanie z uroczystości odsłonięcia tablicy „Aula imienia Marii Ossowskiej”... 275

Publiczność słuchająca wykładu

Od lewej: profesor Środa, dyrektor Dziobkowski, dziekan Tałasiewicz

Ossowska zgłębiała zagadnienia moralności w kontekście obywatelstwa i demokracji. Badania prowadziła na szeroką skalę; zajmowała się moralnością pod kątem filozoficznym, ale też psychologicznym i socjologicznym. Hołdowała przy tym zasadom przyjmowanym w Szkole Lwowsko-Warszawskiej (do której należała) – dbała o precyzję języka, ścisłość stawianych tez i ich odpowiednie uzasadnienie.

Wyjaśniając tytuł wykładu, profesor Środa zaznaczyła, że wzmiankowanym projektem było zarówno życie, jak i praca Ossowskiej: cała jej działalność była zaplanowana, systematyczna, spójna i przemyślana. Innymi słowy, odwołując się do przywołanego wcześniej cytatu – wszystko, co robiła Ossowska, było „stopniową realizacją własnego programu naukowego”.

Pełny tekst wykładu profesor Środy znajduje się na stronach 277–285.